

1. HERRITARRON ESKUBIDEA

eskubidearen bermeak

gida arakatzen

ulertzeko moduan

Gurea moduko gizarte modernoetan Justizia eskubide bat da eta Justiziaren aurreko berdintasuna funtsezko helburua eta balorea. Hala ere, ez da aski aldarrikatzea. Berdintasun hori erdiesteko hainbat berme eta prozedura ezarri behar izan dira, aldarria bete ahal izan dadin.

- Jarraian duzu Espainiako Konstituzioaren 24. artikulua. Bertan, herritarrek zor duten tratua bermatzeko hainbat eskubide aipatzen dira. Artikulua irakurri ondoren, binaka jarrita, azpimarratu eskubideak eta saiatu gaztelaniaz idazten.

24. artikulua

1. Gizabanako guztiek eskubidea dute, beraiei dagozkien eskubide eta interes legitimoak egikaritzean, epaile eta auzitegien babes eragingarria lortzeko, eta ezin daiteke inoiz babes-gabeziarik gerta.

2. Halaber, guztiek dute eskubidea, legeak lehendik izendaturiko epaile arrunta izateko, abokatuaren defentsa eta laguntza izateko, haien aurkako akusazioaren argibideak jasotzeko, jendaurreko prozesua bidegabeko atzerapenik gabe eta berme guztiekin burutzeko, euren buruen babeserako egoki diren frogabideak erabiltzeko, beren buruen aurka adierazpenik ez egiteko, errudun direla ez aitortzeko, eta errugabetasun-presuntzioa izateko.

Legeak arautuko du senidetasunarengatik edo lanbide-sekretuarengatik zein kasutan ez dagoen betebeharririk, ustez delitu diren egitateei buruz adierazpenak egiteko.

Eskubideak gaztelaniaz

Handwritten notes area with horizontal lines.

- Frantziako gazte bati gertatutakoaren berri ematen duen irratsaioa¹ entzungo duzu. Saia zaitetz, irratsaioa entzun ahala, ondoko galderari erantzuten:

1. Nola hil zituzten haurrak?.....
2. Nori leporatu zioten hilketa?.....
3. Nolakoa zen poliziek atxilotu zutena?.....
4. Lehen epaiketan zertara behartu zuten?.....
5. Urteak pasa eta gero nork onartu du krimena?.....
6. Lekukorik egon al zen?.....

- Orain, binaka jarriko zarete lortutako informazioa elkarri eskaintzeko. Ondoren, honako alderdiez hitz egingo duzue zeuen artean:

1. Lehentxeago aipatu ditugun figura juridikoetatik zeinek egin ote du huts gertatu dena gertatzeko?
2. Justizia Administrazioaren jokabidea egokia iruditzen al zaizu?
3. Kalte-ordaina merezi duela uste izatekotan, zer-nolako kalte-ordaina proposatuko zenuke?

Eusko Jaurlaritzako Justizia.net web gunean jarritako *Eskubide eta betebeharrren gida* izango dugu orain hizpide.

- Gidatik atera ditugun hainbat hitz eta esapide dituzu taula honetan. Saiatu bi zutabeetako hitzak lotzen. Denak lotzea lortzen ez baduzu ere, zaude lasai, gero erabiliko ditugun testuetan agertuko dira eta berriro saiatzeko aukera izango duzu.

kalte eta galerak
kaltetua
laidotua
defentsa gabezia
atzerapenik gabe
arrazoizko epeak
letraduna
bermea
frogabidea
agerpena
izapideak
errudun aitortu
horretarako izendatua
-en esku jarri
erantzukizuna galdatu
ordezkatu

ofendido
plazos razonables
garantía
proceso probatorio
trámites
comparecencia
dejar a disposición de
daños y perjuicios
reclamar responsabilidades
nombrado al efecto
indefensión
damnificado, perjudicado
representar
confesarse culpable
sin demora
letrado

- Ea asmatzen duzun herritarrek nori eska diezaioketen erantzukizuna, Administrazioak kaltetuta izan direnean. Bete hutsuneak.

1. Herritarrek eskubidea dute _____ei erantzukizun penala eskatzeko beren eginkizunetan egindako delitu edo faltak direla eta. Horretarako, kaltetuak edo ofendituak kereila aurkeztu behar du, edo, bestela, herri-akzioa egikaritu.
2. Laidotuak izan diren herritarrek _____en diziplinazko erantzukizuna galdatzeko egoki den espedientea irekitzea eska dezakete.
3. Herritar kaltetuek eskubidea izango dute, egoki den prozesuaren bidez _____ei erantzukizun zibilaren ondoriozko kalteen ordaina Estatuari erreklamatzeko
4. Kaltetuek, hartarako egoki den prozesuan, oker _____engatik edo Justizia Administrazioaren funtzionatzeko modu _____rengatik eragindako kalte eta galeren ordaina erreklamatu ahal izango dute

- Herritarren hainbat eskubide bildu ditugu taula honetara. Eskubide horien azalpenak zatituta daude: erdia ezkerrean eta beste erdia eskuinean. Ahalegin zaitetz biak lotzen.

1	2	3	4	5

1	Herritarrak <i>Habeas corpus</i> prozedurarako eskubidea du,	A	esaterako, atxilotuak lekualdatzea, defentsarako arrazoizko epeak ematea, zitazioa denborekin egitea, etab.
2	Herritarrek eskubidea dute edozein unetan izapideak zein egoeratan dauden jakiteko eta izapide horien dokumentuen kopiak lortzeko,	B	bai organo judizialen aldetik eta bai bertan lan egiten dutenen aldetik ere.
3	Herritarrak eskubidea du berarentzat eta abokatuarentzat defentsarako beharrezkoak diren erraztasunak eskuratzeko,	C	defentsa-gabeziarik sor ez dadin.
4	Akusatuak zigor-arloko prozesuetan azken hitza esateko eskubidea du,	D	legearen aurka atxilotua izanez gero, berehala agintari judizialen esku jartzekoa.
5	Herritarrek errespetu eta begirunearekin tratatuak izateko eskubidea dute,	E	baldin eta prozesu horretan interes legitimoa badaukate eta Legeak ezarritako mugen barruan

- Binaka jarriko zarete, egindakoaren berri elkarri emateko. Bukatu eta gero zalantzarik baduzue, ikastaldeari galdetu beharko diozue.

- Hasieran aztertu duzuen hitz eta esapideen zerrenda amaitu gabe utzi baduzue, orain da taulara itzultzeko garaia.

- Berriro ere komeni zaizu lexikoa lantzea, hurrengo eginkizunerako beharrezkoa izango baita. Aurkitu bakoitzaren baliokidea.

derecho a acceder a los tribunales
alegar y probar
decidir de forma motivada y razonable
hacer cumplir las decisiones
dilaciones indebidas
proceso con garantías
convencimiento de la culpabilidad
medidas previas
presunción de inocencia
reconocer los hechos
medios de prueba
acusaciones sorprendidas

ustekabeko akusazioak
egitateak aitortu
frogabideak
aurretiazko neurriak
errugabetasun presuntzioa
erabaki oinarritua eta arrazoitua hartu
alegazioak egin eta frogak aurkeztu
berme guztiak dituen prozesua
auzitegiara jotzeko eskubidea
ziur egon erruduntasunaz
bidegabeko atzerapenak
erabakiak betearazi

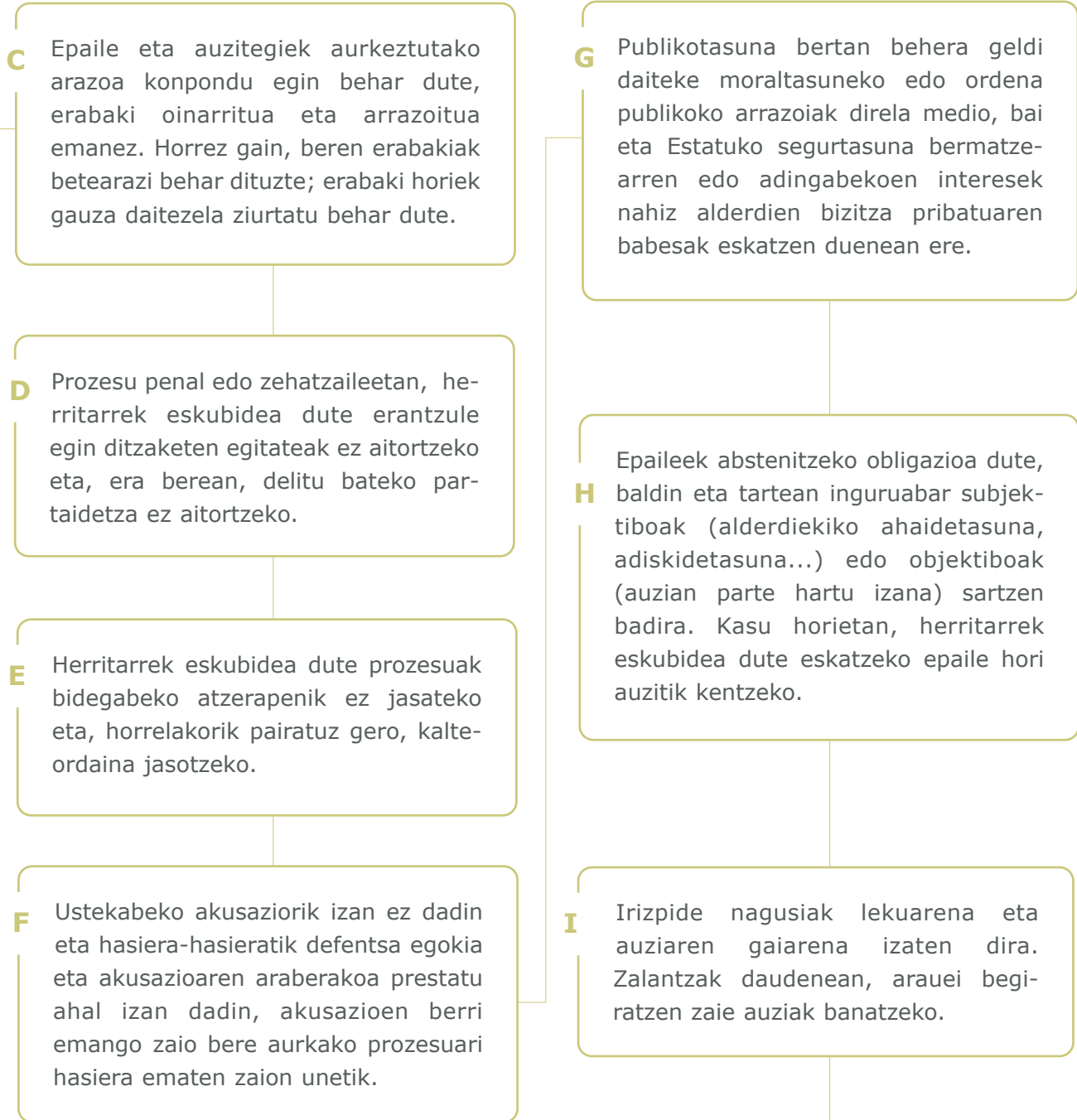

- Jarrian dituzu babes judizialaren inguruan sortu ohi diren zalantzak, galdera moduan adierazita; eta, beherago, galderei erantzutera datozenak. Taldeka jarri eta lotu galderak eta erantzunak.

1. Zein da epaile eta auzitegien betebeharr nagusia herritarren interesei begira?
2. Nola erabakitzen da zein auzitegi eta epailek hartuko duen auzi baten ardura?
3. Zein kasutan utziko da bertan behera frogaldi, bista eta agerraldien publikotasuna?
4. Zein da Administrazioaren jokabidea prozesuak bidegabeko atzerapena izan duenean?
5. Zein behar du izan epailearen jokabideak, auzitan dagoen gaian inguruabar subjektiboak (ahaidetasuna, adiskidetasuna...) edota objektiboak (auzian parte hartu izana...) dituenen?
6. Frogabidea auzian dauden aldean ardura da soil-soilik ala Justizia Administrazioak badu horretan ere zeregin eta betebeharririk?
7. Zer egiten da akusatuek defentsa egokia izan dezaten?
8. Herritar bat behartuta dago dakien guztia esatera eta aginte judizialaren eskakizun guztiak betetzera?
9. Nola bermatzen da errugabetasun presuntzioa?

A Pertsona bati buruz hartzen diren aurretiazko neurriek arrazoizkoak izan behar dute, eraginkortasun berbera duen beste batekin ordeztu ezinezkoak eta behar bezala justifikatuak, eta ezin dira gehiegi luzatu. Frogari dagokionez, herritarrak eskubidea dauka prozesuan epaileak froga arau objektiboan arabera balora dezan. Epailea ez badago ziur norbait errudun dela, nahitaez errugabe deklaratu behar du.

B Auzitegiek frogak onartu ez ezik, horiek egikaritzeko beharrezkoa dena ere egin behar dute. Frogabide horiek egokiak izan behar dute, hau da, zerikusia izan behar dute auzi-gaiarekin eta auzitegiak erabakia hartu ahal izateko baliagarriak izan behar dute.

1	2	3	4	5	6	7	8	9

- Talde bakoitzak egindako aukera azalduko duzue ikastaldearen aurrean.

oharrak

Lined writing area with horizontal dashed lines.

